

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	AZH150, Azərbaycan tarixi, 6 AKTS
	Departament	Tarix və Arxeologiya departamenti
	Program (bakalavr, magistr)	Bakalavr
	Tədris semestri	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	Dos. Xaqan Balayev
	E-mail:	Xaqan28@gmail.com Khagan.balayev@khazar.org
	Telefon:	
	Mühazirə otağı/Cədvəl	
	Məsləhət saatları	Müəllimin təyin etdiyi vaxtda
Prerekvizitlər	Yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan dili	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas ədəbiyyat 1. Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan – XXI əsrin ilk onilliklərində). M.Abdullayevin elmi redaktorluğu ilə. Bakı, Bakı Universiteti. 2016, 2017. 412 s. 2. Azərbaycan tarixi. Uzaq keçmişdən 1870-ci illərə qədər. S.S.Əliyarlının redaktəsi ilə. Bakı, Çıraq. 2009, 872 s. 3. Azərbaycan tarixi. Ali məktəblər üçün mühazirələr kursu. II hissə (XIX-XXI əsrin əvvəli) A.Ə.Rzayevin ümumi redaktəsi ilə. Bakı: Bakı Universiteti nəşriyyatı, 2010, 544s. Əlavə ədəbiyyat 4. Azərbaycan tarixi üzrə qaynaqlar. Seminar və təcrübə məşğələləri üçün müntəxabat. S.S.Əliyarlının redaktəsi ilə. Bakı, Çıraq, 2007, 400 s. 5. Aşurbəyli S.B. Şirvanşahlar dövləti .Bakı, Avrasiya press, 2006, 416 s. 6. Azərbaycan xanlıqlarının Osmanlı dövləti ilə siyasi əlaqələri (XVIII əsrin II yarısı). Bakı: Nurlan, 2002, 131 s. 7. Bayramlı Z., Şabiyev B. Azərbaycan Səfəvi dövləti (XVI-XVII əsrlər) Bakı, Avropa nəşriyyatı, 2016, 344 s. 8. Boran Əziz Xocalı soyqırımı: səbəbləri, həyata keçirilmə üsulları və nəticələri, Bakı, Azərnəşr, 2008, 224 s. 9. Bünyadov Z. M. Azərbaycan VII-IX əsrlərdə. Bakı, Azərnəşr, 1989, 336 s. 10. Bünyadov Z.M. Azərbaycan Atabəyləri dövləti (1136-1225-ci illər) Bakı, "Şərq-Qərb, 2007, 312 s. 11. Cəfərov C. Azərbaycan kəndi kollektivləşdirmə illərində (1920-ci illərin sonu- 30 cu illər) Bakı, Elm, 2008, 300 s. 12. Dəlili H.Ə. Azərbaycanın cənub xanlıqları. Bakı, 1979, 142 s. 13. Əfəndiyev O. Azərbaycan Səfəvi dövləti. Şərq-Qərb, Bakı, 2007, 344 s. 14. Fazili A. Atropatena (e.ə. IV-VII əsrlər). Bakı, Elm, 1992, 216 s. 15. Fərzəlibəyli Ş. Azərbaycan və Osmanlı imperiyası (XV-XVI əsrlər). Azərbaycan Dövlət Nəşriyyatı, Bakı, 1995, 200 s. 16. Həsənov Ə. Azərbaycanın xarici siyasəti: Avropa dövlətləri və ABŞ (1991-1996). Bakı, 1998, 315 s. 17. İsgəndərli A. Azərbaycan həqiqətləri (1917-1920), Elm və Təhsil, Bakı, 2012, 228 s. 18. Qasımov X. Orta əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti. Bakı, Azpoliqraf, 2008, 448 s.	

	19. Qaşqay. S. Manna dövləti. Bakı. Azərənəşr, 1993, 107 s. 20. Məmmədov Ə. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin bərpası və möhkəmləndirilməsi uğrunda mübarizə (80-ci illərin sonu-1997 ci il) Bakı, Elm, 1999, 360 s. 21. Məmmədova F. M. Qafqaz Albaniyasının siyasi tarixi və tarixi coğrafiyası. Bakı, 1993, 174 s. 22. Moisey Kalankatuklu. Albaniya tarixi. Mxitar Qoş. Albaniya salnaməsi. Bakı, Avrasiya Press, 2006, 296 s. 23. Piriye V. Azərbaycan XIII-XIV əsrlərdə . Bakı: Nurlan, 2003, 458 s.	
Kursun veb saytı	www.azerbaijan.az; www.aztarix.azeriblog.com; www.azerbaycanli.org http://history.az/browse.php?sec_id=8&sort=2&pn=1 http://www.tarix.gov.az/books.php http://tarix.info/elektron-kitablar/	
Kursun təsviri və məqsədləri	Azərbaycan tarixi kursu qədim zamanlardan son günlərədək vətən tarixini əhatə edir. Son illər konseptual dəyişmələr baş verdiyindən bir sıra məsələlərə baxış əvvəlkindən kəskin şəkildə fərqlənir. Bəzi tarixi hadisələr yeni faktlarla zənginləşib, müəyyən dövrlərdəki boşluqlar doldurulmaqdadır. Tədris proqramının tərtibi zamanı bütün bu amillər nəzərə alınmış, tarixin qaranlıq səhifələrinə diqqət artırılmışdır. Xüsusi diqqət Azərbaycan dövlətçiliyi məsələləri, dövlətçilik ənənələrinin təbliğ edilməsinə ayrılır. İş planı Azərbaycan tarixi barədə bitkin və dolğun təsəvvürün formalaşmasına imkan verir. Bununla yanaşı proqramın tərtibi zamanı fənnin qeyri-humanitar fakültələrdə tədrisi nəzərə alınaraq praktik əhəmiyyətli mövzulara daha çox yer verilmiş, fənn haqqında ümumi anlayışların möhkəmləndirilməsinə və tələbələrin dünyagörüşünün formalaşmasına xidmət etməsi nəzərdə tutulmuşdur.	
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Fənnin ümumi tədrisi prosesində tələbələrə: - Azərbaycan tarixi haqqında bitkin, dolğun və obyektiv təsəvvür yaranacaq - Azərbaycanın qədim dünya sivilizasiyasının ocaqlarından biri və Şərq dünyasının ayrılmaz hissəsi olmağı haqda məlumatları daha da genişləndirəcək - Azərbaycan etnosunun təkrar edilməz və avtohton olduğuna dair geniş təsəvvür yaranacaq - Vətən tarixinə, mədəniyyətinə, mənəvi dəyərlərinə sevgi və hörmət hissi daha da artacaq və vətənpərvərlik ruhu daha da yüksələcəkdir - Azərbaycanda dövlətçilik ənənələrinin tarixi çatdırılacaq Qazanılmış təcrübə - Tarixi hadisələrin analizi - Tarixi hadisələrə tənqidi və obyektiv yanaşma - Azərbaycanın mədəni-tarixi inkişaf mərhələlərinin araşdırılması və Azərbaycanın müasir dövrdə dünya miqyasında rolu və yerinin müəyyənləşdirilməsi	
Tədris metodları	Mühazirə	X
	Qrup müzakirəsi	X
	Praktiki tapşırıqlar	X
	Praktiki məsələnin təhlili	X
	Digər	X

Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%), bal
	Aralıq imtahanı	Noyabr	30 bal
	Təqdimat	Final imtahanı öncəsi	10 bal
	Aktivlik	Semestr boyu	5 bal
	Yoxlama yazı işi (quiz)	Aralıq imtahanı öncəsi Final imtahanı öncəsi	10+10=20 bal
	Final imtahanı	Yanvar	35 bal
	Yekun		100 bal
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Aktivlik Tam aktivlik balı dərslərdə, diskussiyalarda, təqdimatlarda və elmi seminarlarda fəal iştirak edən tələbələrə verilir. Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərslər buraxan tələbələr imtahana buraxılmır. Dərsə gecikmə Dərsə 10 dəqiqədən artıq gecikən tələbəyə qayıb yazılır. Buna baxmayaraq, tələbə dərslərdə iştirak edə bilər. Təqdimat Təqdimat həm yazılı, həm də şifahi təqdimat olmaqla tələb olunur (mövzular əlavə olunur). Təqdimatlar dörd qrup halında müəllimin təyin etdiyi gündə (silabusda əks olunacaq və ilk iki dərslə tələbələrə elan ediləcək) keçirilir və həmin gün təqdimatçı üçün son tarixdir 1. Təqdimatlar ilkin olaraq yazılı (əlyazma və ya çap olunmuş) formada hazırlanmalıdır. 2. Təqdimat prosesində mütləq vizual materiallardan (slyd şou və ya digər əyani vasitələrdən) istifadə edilməlidir. 3. İş yazılarkən mənbələrə istinad edilməlidir. İstinad qaydaları müəllim tərəfindən təqdim olunacaqdır. 4. Sonda istifadə olunmuş ədəbiyyatın siyahısı əlavə edilməlidir. Qeyd: Plagiat halları qəti qadağandır! Tələbələr təqdimatı yerinə yetirərkən plagiarizmə yol verməməli, əldə etdikləri məlumatların mənbələrinə istinad etməli və istinadları göstərməlidir. Tələbələrin qiymətləndirmə üçün müəllimə təqdim etdiyi təqdimatda 25% və daha artıq Plagiarizm halları (müvafiq istinadların mənbəyinin göstərilməsi halları istisna olmaqla) aşkarlandığı zaman iş sıfırlanır. Yoxlama işi Kurs boyu dörd yoxlama yazı keçirilməsi nəzərdə tutulur. İki yazı aralıq imtahanı öncəsi Yoxlama işi (Quiz) 1 əsasən 1-5-ci mövzular, yoxlama işi (Quiz) 2 əsasında 6-10-cu mövzular əsasında tərtib olunacaqdır, digər iki yazı final imtahan qabağı Yoxlama işi (Quiz) 3 əsasən 11-15-ci mövzular, Yoxlama işi (Quiz) 4 əsasən 16-20-ci mövzular əsasında tərtib olunacaqdır). Hər bir yoxlama işi 5 bal ilə qiymətləndirilir. Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazı bilər. İmtahanlar Aralıq və yekun imtahan mövzuları tələbələrə imtahandan öncə verilir. Aralıq imtahanının sualları yekun imtahanında təkrarlanmırlar.		

		İmtahan qaydaları Aralıq və yekun imtahanları işində tələbə tərəfindən və bir-birindən köçürmə halları qadağandır. Bu qaydaya riayət etməyən tələbələrin imtahan işi ləğv olunur və tələbənin qiyməti sıfırlanır. Fənni bitirmək qaydası Universitetin qaydalarına müvafiq olaraq kursu bitirmək üçün ümumi müvəffəqiyyət faizi 60% və yuxarı hesab edilir. Kəsiri olan tələbə bu fənni növbəti semestr və ya növbəti il təkrarən götürə bilər. Tələbələrin davranış qaydaları Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq qadağandır. Həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.	
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik / Tapşırıqlar
1		Mövzu № 1. Azərbaycan ərazisində ibtidai icma cəmiyyəti Azərbaycan ərazisində ilk insan məskənləri. Ulu icma. Daş dövrü. İlk daş alətlər. İstehlak təsərrüfatı. Azərbaycan ərazisində ən qədim insan izləri. Azıx adamı. Qəbilə icması. Orta daş dövrü .Ox və kamanın kəşfi. Qobustan qayaüstü rəsmləri. İbtidai əkinçilik və maldarlıq. «Neolit inqilabı». İstehsal təsərrüfatının yaranması: Əkinçilik, maldarlıq, dulusçuluq və toxuculuq və s. Azərbaycanda metal alətlərdən istifadə. Erkən Tunc dövrü. Təsərrüfatın yeni sahələri. Orta tunc dövrü. Sənətkarlığın inkişafı. Son Tunc – Erkən Dəmir dövrü. İbtidai icma quruluşunun dağılması.	1, s. 5-10; 2, s. 8-33;
		Mövzu № 2. Azərbaycan ərazisində qədim dövlətlər. Manna dövlətinin yaranması və güclənməsi. İranzu. Xarici siyasətin əsas istiqamətləri. Assuriya ilə ittifaq və onun əhəmiyyəti. Assuriya çarı II Sarqonun Mannaya yürüşləri. Urartu ilə münasibətlər. Ahşerinin siyasəti. Əhalisi. Təsərrüfatı. Dövlət quruluşu və mədəniyyəti. Dini inanclar. Həsənli və Ziviyə tapıntıları. Mannanın süqutu. Azərbaycan Makedoniyalı İsgəndər-Atropat münasibətləri Atropaten dövlətinin yaranması. Atropatenanın ərazisi, əhalisi və təsərrüfatı.Əkinçilik, maldarlıq, sənətkarlıq. Şəhərlər. Ticarət. Atropatenanın xarici siyasəti. Atropatenanın Selevkilər, Parfiya və Roma ilə qarşılıqlı münasibətləri. Mədəniyyət. Antik Alban dövlətinin yaranması. Antik müəlliflər (Strabon, Plini, Ptolomey) Albaniyanın əhalisi, ərazisi və siyasi sərhədləri haqqında. Albaniya əhalisinin etnik tərkibi. Təsərrüfat həyatı.. Şəhərlər. Ticarət. Albaniyanın siyasi tarixinin əsas məsələləri: Roma işğalçılarına qarşı mübarizə. Mədəniyyət.	1, s. 11-29; 2, s. 55-109; 14; 19
2		Mövzu № 3. Azərbaycan III - VII əsrlərdə Azərbaycan III-VII əsrlərdə. Albaniyanın təsərrüfat həyatı. Yeni – feodal münasibətlərinin təşəkkülü. Feodal və kəndli zümrələrinin tərkibi. Torpaq mülkiyyəti formaları: dastakert və xostak. Albaniyanın inzibati ərazi bölgüsü. Xristianlığın yayılması. Aquen kilsə məclisi. Atropaten ərazisi Sasani imperiyasının tərkibində. Atropatenada	1, s. 31-40; 2, s. 110-129; 21

		ictimai münasibətlər. Azərbaycanda Sasanilərə qarşı üsyanlar. Albaniyanın siyasi tarixinin əsas məsələləri. Arşakilər sülaləsi. Böyük mərzbanlıq dövrü. Mehranilər sülaləsi. Girdıman dövləti. Aqvan hökmdarı Cavanşirin daxili və xarici siyasəti. III-VII əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti	
		Seminar və diskussiya	
3		Mövzu № 4. Azərbaycan Ərəb İşğalları dövründə. Xürrəmilər. Babək Azərbaycanın ərəblər tərəfindən işğal edilməsi. Azərbaycan xilafətin tərkibində. Alban knyazlığının ləğvi. Ərəblərin inzibati-idarə sistemi. Əmirliklər. Köçürmə siyasəti. İslam dininin yayılması. Torpaq sahibliyinin formaları: divan, mülk, vəqf, icma, iqta və onun növləri. Vergi sistemi. Xərac, cizyə, xüms və zəkat. Xilafətə qarşı xalq azadlıq hərəkatı. Beyləqan üsyanı. “Xürrəmi” istilahı. Xürrəmilik təlinin mahiyyəti. Xürrəmilər. Babəkin başçılığı altında azadlıq müharibəsi. və tarixi əhəmiyyəti.	1, s. 41-51; 2, s. 130-155; 9
		Mövzu № 5. Azərbaycan Xalqının Etnogenezi Azərbaycan xalqın yaranışı prosesinin başlıca mərhələləri. Uzaq keçmişdə Azərbaycanda yaşayan türk toplumları. İlk orta əsrlərdə Azərbaycan türk etnosunun yayılıb güclənməsi. Azərbaycan xalqının təşəkkülü prosesində islam dininin rolu. Yaranışda Azərbaycan türk dilinin yeri və rolu. Azərbaycan xalqının yaranması.	1, s. 52-62; 2, s. 156-205;
4			
		Mövzu № 6. Azərbaycan IX əsrin II yarısı – XIII əsrin əvvəllərində. Ərəb xilafətinin dağılması və Azərbaycanda müstəqil dövlətlərin yaranması. Şirvanşahlıq. Azərbaycan Saci, Salari, Rəvvadi və Şəddadi sülalələrinin hakimiyyəti dövründə. Rusların Azərbaycana işğalçı yürüşləri i. Bərdə faciəsi. Azərbaycanın iqtisadi həyatı.. Səlcuqlar və Azərbaycan. Azərbaycan xalqının Cənubi Qafqazda əsas etnosa çevrilməsi. Azərbaycan Eldənizlər (Atabəylər) sülaləsinin hakimiyyəti dövründə.. Şəmsəddin Eldəniz.. İraq Səlcuq sultanlığının Azərbaycanın idarəsinə keçməsi. Məhəmməd cahan Pəhləvan və Qızıl Arslanın hakimiyyəti dövrü. Qonşu dövlətlərlə (Gürcüstan və başqaları) münasibətlər. Ölkənin iqtisadi yüksəlişi. Şirvanşahlar dövləti XI-XIII əsrin əvvəllərində. Azərbaycan intibah mədəniyyəti: Məktəb və mədrəsələr. Elmin inkişafı: Fəridəddin Şirvani, Xətib Təbrizi və b. Ədəbiyyat: N. Gəncəvi, X. Şirvani və b. Memarlıq: Əcəmi Əbubəkr oğlu, Məsud Davudoğlu. İncəsənət. İntibah mədəniyyətinin əhəmiyyəti	1, s. 63-71; 2, s. 206-227; 10; 18
5		Mövzu № 7. Azərbaycan XIII əsrin əvvəlləri – XIV əsrdə. Monqolların Azərbaycana yürüşləri. Təbriz, Gəncə və Dərbəndin	1, s. 97-108; 2, s. 271-299; 5; 22

		qəhrəmancasına müdafiəsi. Dinc əhalinin qırılması. Monqolların Azərbaycanda torpaq, vergi və örüş siyasəti. Hülakü dövlətinin yaranması və Azərbaycanın bu dövlətin mərkəzinə çevrilməsi. Qazan xanın hərbi (əsgəri) iqta haqqında fərmanı. Vergi, məhkəmə, rabitə və s. islahatları və onların nəticələri. Elxani hökmranlığının sonu. Toxtamış və Teymurun Azərbaycana yürüşləri. Şirvanda Dərbəndilər sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi. I İbrahimin daxili və xarici siyasəti. Teymuri-Şirvanşah münasibətləri. XIII - XIV əsrlərdə Azərbaycan mədəniyyəti.	
		Mövzu № 8. Azərbaycan Baharlı və Bayandurlu sülalələrinin hakimiyyəti dövründə. Baharlı (Qaraqoyunlu) hakimliyi. Azərbaycanda hakimiyyət uğrunda mübarizənin yeni mərhələsi. Qara Yusif. Baharlı (Qaraqoyunlu) sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi. Daxili və xarici siyasəti. Cahanşah. Dövlətin genişlənərək imperiyaya çevrilməsi. Şirvanşahlıq və Teymurilərlə münasibətləri. Muş döyüşü. Azərbaycanda Baharlı sülaləsinin hakimiyyətinə son qoyulması. Diyarbəkirdə Bayandurlu hakimliyi. Azərbaycanda Bayandurlu sülaləsinin hakimiyyətə gəlməsi. Daxili siyasəti. Uzun Həsən «Qanunnamə»si. Xarici siyasətin başlıca istiqamətləri. Uzun Həsənin Avropa siyasəti. Venetsiya ilə əlaqələr. Osmanlı dövləti ilə müharibələr . Malatya və Otluqbeli döyüşləri. Azərbaycan Sultan Yaqubun dövründə. Əbhər sazişi ilə Bayandurlu səltənətinin iki yerə parçalanması. XV əsrdə Azərbaycanda inzibati-idarə sistemi, sosial-iqtisadi həyat və mədəniyyət.	1, s. 113-123; 2, s. 312-332; 5; 15
		Seminar və diskussiya	
6		Mövzu № 9. Azərbaycanda Səfəvilər sülaləsinin hakimiyyəti Ərdəbil hakimliyi. Qızılbaşlıq ideologiyası. Mərkəzləşmiş Azərbaycan dövlətinin yaranmasının zəruriliyi. Ərzincan müşavirəsi. Qızılbaşların Şirvana yürüşü. Cabanı döyüşü. Bakının alınması. Bayandurlularla Şərr döyüşü. Qızılbaşların Təbrizə daxil olması. İsmayılın şah elan edilməsi.. Şah I İsmayılın daxili və xarici siyasəti. Azərbaycan Səfəvi dövlətinin imperiyaya çevrilməsi. Səfəvi-Osmanlı müharibələrinin başlanması. Çaldıran döyüşü .Şah I Təhmasibin daxili və xarici siyasəti. 1538-ci ildə Şirvanın tam tabe edilməsi, Şirvanşahların hakimiyyətinə son qoyulması. 1551-ci ildə Şəki hakimliyinin ləğv edilməsi ilə Azərbaycan torpaqlarının vahid dövlətdə birləşdirilməsinin başa çatması. Səfəvi-Osmanlı müharibəsi (1534-1555). Amasya sülhü. Səfəvilər dövləti I Şah Təhmasibin varislərinin dövründə (II İsmayıl, Məhəmməd Xudabəndə). Səfəvi-Osmanlı müharibələrinin ikinci mərhələsi. 1590-cı il İstanbul sülhü. I Şah Abbas tərəfindən mərkəzi dövlət hakimiyyətinin	1, s. 124-129; 2, s. 371-408; 7; 13

		gücləndirilməsi tədbirləri. Şah Abbasın islahatları. Səfəvi ordusunun formalaşdırılması. Yeni Səfəvi-Osmanlı müharibəsi (1603-1639). Azərbaycan torpaqlarının Osmanlıdan geri alınması. 1639-cu il Qəsri-Şirin sülhü. Azərbaycan XVII əsrin II yarısında. Səfəvilərin dövlət quruluşu: Qızılbaş türk soylarının və Azərbaycan türk dilinin dövlət idarəetmə sistemində yeri. Səfəvi ordusu: Qızılbaş qoşununun öz üstün mövqeyini qoruyub saxlaması. Yeni qoşun növlərinin yaradılması: qulamlar, tufəngçilər və topçular. Kənd təsərrüfatı. Torpaq sahibliyi formaları. Sənətkarlıq. Şəhərlər, daxili və xarici ticarət.	
7		Mövzu № 10. Azərbaycan XVIII əsrin I Yarısı. Nadir şah Əfşar Səfəvi dövlətinin zəifləməsinin əsas səbəbləri. I Pyotrun Azərbaycana işğalçılıq yürüşləri. «Peterburq müqaviləsi». Rusiya-Osmanlı qarşılıqlı. 1724-cü il İstanbul müqaviləsi. Azərbaycanda rus və Osmanlı idarəçiliyi. Hacı Davudun başçılığı ilə Şirvanın yarımüstəqil xanlığa çevrilməsi. Nadir xanın Azərbaycan torpaqlarını geri almaq uğrunda mübarizəsi. Kirmanşah, Rəşt, Bağdad və Gəncə müqavilələri.. Azərbaycan Nadir şahın hakimiyyət dövründə.	1, s. 146-157; 2, s. 472-495
		Yoxlama işi (Quiz) 1 Tələbələrə qeyd edilən mövzular əsasında keçiriləcək.	
Aralıq İmtahanı			
8		Mövzu № 11. Azərbaycan Xanlıqları Xanlıqların yaranması. Xanlıqların daxili siyasəti, sosial-iqtisadi həyatı. İnzibati idarəetmə sistemi. Azərbaycan torpaqlarını vahid dövlətdə birləşdirmək cəhdləri: Urmialı Fətəli xan və . Qubalı Fətəli xan. Xanlıqların xarici siyasətinin əsas istiqamətləri. Xanlıqlararası münasibətlər. Xanlıqların İran, Osmanlı imperiyası, Rusiya və Gürcüstanla münasibətləri. XVIII əsrin sonlarında Azərbaycanın şimal torpaqlarına Ağa Məhəmməd Qacarın və .Zubovun yürüşləri .XVIII əsr Azərbaycan mədəniyyəti. Maarif. Elm. Ədəbiyyat. İncəsənət.	1, s. 158-177; 2, s. 508-531; 12
		Mövzu № 12. Azərbaycan XIX əsrin ilk yarısında. Şimali Azərbaycanın Rusiya tərəfindən işğal olunmasının birinci mərhələsi. Qazax, Şəmşəddil və Borçalı sultanlıqlarının işğalı. Rusiya-Azərbaycan müharibəsi. Car-Balakənin və Gəncə xanlığının işğal olunması. Cavad xan. 1805-ci il Kürəkçay müqaviləsi: Qarabağ, Şəki və Şirvan xanlıqlarının ələ keçirilməsi. 1804-1813-cü illər Rusiya-Qacar (İran) müharibəsi. Gülistan müqaviləsi. 1826-1828-ci illər Rusiya- Qacar (İran) müharibəsi. Naxçıvan və İrəvan xanlıqlarının rus qoşunları tərəfindən tutulması. Türkmənçay müqaviləsi. Şimali Azərbaycanın Rusiya	1, s. 178-193; 3, s. 5-80;

		tərəfindən işğalının başa çatması. Şimali Azərbaycanda çarizmin müstəmləkəçilik siyasəti. Hərbi işğal rejimi. Komendant üsul-idarəsi. Çarizmin köçürmə siyasəti. Rusların və almanların köçürülməsi. İran və Türkiyədən ermənilərin Azərbaycan torpaqlarına kütləvi surətdə köçürülməsi. Çarizmin dini ayrı-seçkilik siyasəti. Müstəmləkə əsarətinə qarşı azadlıq mübarizəsi. 1830-cu il Car-Balakən, 1831-ci il Lənkəran, 1837-ci il Quba və 1838-ci il Şəki üsyanları. Üsyanların əhəmiyyəti və nəticələri	
9		Mövzu № 13. Şimali Azərbaycan XIX əsrin 40-70-ci illərində 10 aprel 1840-cı il qanunu. Komendant üsul-idarəsinin ləğvi. Şimali Azərbaycan torpaqlarının Xəzər vilayəti və Gürcüstan-İmeretiya quberniyasına daxil edilməsi. 1844-cü ildə Qafqaz canişinliyinin yaradılması. 1846-cı ildə yeni inzibati bölgünün həyata keçirilməsi. 1849-cu ildə İrəvan quberniyasının yaradılması. . Bəy və ağaların torpaq hüquqları haqqında 1846-cı il Ali reskripti (fərmanı) ilə Azərbaycan zadəganlarının mülkiyyət hüquqlarının hökumət tərəfindən rəsmən tanınması. Azərbaycan zadəganları ilə sahibkar kəndliləri arasında asılılıq münasibətlərini tənzimləyən 1847-ci il Kəndli Əsasnamələrinin verilməsi. XIX əsrin 60-70-ci illərində burjua islahatları. 14 may 1870-ci il kəndli islahatı. Məhkəmə və şəhər islahatları. Bakıda və Gəncədə özünüidarə orqanlarının yaradılması. İnzibati dəyişikliklər. XIX əsrin II yarısında iqtisadi inkişaf. Neft sənayesi: İltizam sisteminin ləğvi. Digər sənaye sahələri: Əlvən metalurgiyanın inkişafı. “Simens qardaşları” şirkəti. Nəqliyyat. Kənd təsərrüfatında kapitalist münasibətlərinin inkişafı. Azərbaycan milli burjuaziyasının formalaşması: H.Z.Tağıyev, M.Nağıyev, Ş.Əsədullayev və b. Azərbaycan millətinin təşəkkülü. Maarifin inkişafı. Yeni tipli məktəblərin yaranması. Anadilli məktəblərin yaranması uğrunda mübarizə: Üsuli-cədid məktəbi. Elm: Möhsün bəy Xanlarov, Mirzə Kazımbəy. Ədəbiyyat: M.F.Axundov, Q.B.Zakir, S.Ə.Şirvani. Milli mətbuatın yaranması və inkişafı: H.B.Zərdabi. “Əkinçi” qəzeti. Milli teatr. Memarlıq. Təsviri incəsənət və musiqi.	1, s. 187-193, 212-218; 3, s. 81-151
		Seminar və diskussiya	
10		Mövzu № 14. Azərbaycan XX əsrin əvvəllərində. XX əsrin əvvəllərində iqtisadi inkişaf. Neft sənayesi. Digər sənaye sahələri. Nəqliyyat. Kənd təsərrüfatı. Ticarət. Köçürmə siyasəti. 1912-1913-cü illərin aqrar qanunları. 1904-cü il dekabr ümumi tətili. «Mazut konstitusiyası». Azərbaycan 1905-1907-ci	1, s. 219-242; 3, s. 152-177; 17

11		illər inqilabı dövründə. Çarizmin Azərbaycanda milli qırğın siyasəti. Azərbaycanlı deputatların dövlət dumalarında fəaliyyəti. XX əsrin əvvəllərində Azərbaycanda siyasi təşkilatların və partiyaların yaranması. «Difai», «Müdafiə» və «Müsavət» partiyaları. Azərbaycan I dünya müharibəsində iştirak edən dövlətlərin planlarında. Azərbaycanlı hərbcilər müharibə cəbhələrində. Müharibənin Azərbaycanın iqtisadiyyatına və əhəlinin güzəranına təsiri. Mədəniyyət. İlk milli opera. İlk Azərbaycan filmi. Ədəbiyyat. Mətbuat. Azərbaycan Fevral inqilabından sonrakı dövrdə. Xüsusi Zaqafqaziya Komitəsi. İctimai Təşkilatların İcraiyyə Komitəsinin fəaliyyəti. Zaqafqaziya Komissarlığı və Seymi. Bakı Sovetində rəhbərliyin daşnak-bolşevik güruhunun əlinə keçməsi və onun azərbaycanlıları məhv etmək siyasəti. Azərbaycan türklərinə qarşı 1918-ci il mart soyqırımı.	
		Mövzu № 15. Azərbaycan Cümhuriyyəti 28 may 1918-ci il «İstiqlaliyyət bəyannaməsi» və Azərbaycan dövlətçiliyinin bərpası. Bakıda Sovet hakimiyyətinin süqutu. «Sentrokaspi diktaturası». Bakının azad edilməsi. Yeni dövlət quruculuğu. Azərbaycan Parlamentinin açılışı və fəaliyyəti. Azərbaycan Cümhuriyyəti hökumətinin sosial-iqtisadi və mədəniyyət sahəsində gördüyü tədbirlər. Bakı Dövlət Universitetinin açılması. Ordu quruculuğu. Ölkə daxilində ermənilərin fitnəkarlığına son qoyulması. Azərbaycan Cümhuriyyətinin xarici siyasəti: Türkiyə ilə Batum müqaviləsinin bağlanması və onun əhəmiyyəti. Gürcüstan Respublikası ilə hərbi ittifaq yaradılması. Azərbaycan Cümhuriyyətinin Paris sülh konfransında tanınması. Bolşevik Rusiyasının hərbi müdaxiləsi, Azərbaycan Cümhuriyyətinin süquta uğraması və onun səbəbləri. AC-nin tarixi yeri və əhəmiyyəti.	1, s. 260-278; 3, s. 248-277
11		Mövzu № 16. Azərbaycan SSR XX əsrin 20-30-cu illərində. Azərbaycanda sovet rejiminin qurulması. Sovet işğal rejiminə qarşı üsyanlar. Azərbaycanda sovet idarə orqanlarının yaradılması və fəaliyyəti. Azərbaycanın formal müstəqilliyinin ləğvi. Azərbaycan SSR-in ZSFSR-ə qatılması. Azərbaycanda sovet milli siyasəti. Azərbaycanın ərəzii bütövlüyünə yeni qəsdlər. DQMV-nin və Naxçıvan MSSR-in yaradılması. Yeni İqtisadi Siyasət. Sənayeləşdirmə xəttinin həyata keçirilməsi və onun nəticələri. Elliklə və məcburi kollektivləşdirmə xətti və onun yekunları. İnzibati amirlik sisteminin bərqərar edilməsi. Azərbaycanda	1, s. 279-309; 3, s. 279-304; 11

		kütləvi repressiyalar. XX əsrin 20-30-cu illərində sovet hakimiyyətinin mədəni quruculuq sahəsində tədbirləri. Yeni təhsil sistemi. Əlifba islahatları .Ali təhsil və elm. Ədəbiyyat və incəsənət. Mədəniyyət xadimlərinə divan tutulması.	
12		Mövzu № 17. Azərbaycan II dünya müharibəsi dövründə. Azərbaycan SSR müharibə edən dövlətlərin planlarında. Azərbaycan iqtisadiyyatının müharibənin tələbatına uyğun olaraq yenidən qurulması. Bakı Sovet ordusunun yanacaq bazası və cəbbəxanası kimi. Bakı neftinin faşizm üzərindəki qələbədə rolu. Azərbaycanlıların döyüş cəbhələrində, partizan və Avropada antifaşist hərəkətində iştirakı. Milli legionların təşkili. Müharibə illərində Azərbaycan mədəniyyəti.	1, s. 310-318; 3, s. 325-367
		Mövzu № 18. Azərbaycan SSR 1945-1960-cı illərdə.. Dinc quruculuğa keçid. Yeni sənaye sahələrinin və mərkəzlərinin yaranması. Kənd təsərrüfatı. 1948-1953-cü illərdə Azərbaycan əhalisinin Qərbi Azərbaycandan kütləvi surətdə sürgün(deportasiya). edilməsi 50-ci illərin ortaları-60-cı illərdə siyasi sistemin təkmilləşdirilməsi cəhdləri. Təsərrüfat sahəsində islahatlar. Mədəniyyət.	1, s. 327-336; 3, s. 368-417
13		Seminar və diskussiya	
		Mövzu № 19. Azərbaycan SSR XX əsrin 70-80-ci illərində. Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməsi. İqtisadiyyata rəhbərliyin gücləndirilməsi. Azərbaycanda sənaye və kənd təsərrüfatının inkişafı. Yeni sənaye müəssisələrinin və sosial-məişət obyektlərinin tikilməsi. Kadr hazırlığı. Elmi-texniki tərəqqi. Əhalinin sosial vəziyyəti. Mədəniyyət. Yenidənqurma siyasəti və Azərbaycan. Dağlıq Qarabağ probleminin ortaya gətirilməsi. Azərbaycanda xalq hərəkətinin başlaması. Azərbaycan Xalq Cəbhəsi.	1, s. 336-342; 3, s. 418-461
14		Mövzu № 20. Azərbaycan Respublikası (1991-2020-cu illər). SSRİ-nin dağılması ərəfəsində Azərbaycanda ictimai-siyasi vəziyyət: 1990-cı ildə Bakıda Qanlı yanvar faciəsi və onun hüquqi-siyasi qiyməti Milli azadlıq hərəkətinin genişlənməsi. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi (18 oktyabr 1991).Milli dövlət quruculuğu. Bazar iqtisadiyyatına keçid və dünya iqtisadiyyatına integrasiya. Azərbaycanın BMT-yə və digər beynəlxalq təşkilatlara qəbul olunması. Ermənistan-Azərbaycan müharibəsi. Xocalı soyqırımı XX yüzilliyin ən dəhşətli faciəsidir. 1993-cü ildə Heydər Əliyevin yenidən hakimiyyətə gəlməsi ilə Azərbaycanın siyasi həyatında yeni mərhələnin başlanması. Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanılması uğrunda mübarizə. Müstəqil Azərbaycanın 1993-2003-cü illərdə sosial-iqtisadi və siyasi vəziyyəti: Əsrin müqaviləsi və neft	1, s. 343-389; 3, s. 462-524; 8; 16; 20

		strategiyası. Yeni parlamentin formalaşması. 1995-ci il Azərbaycan Konstitusiyası. İslahatların keçirilməsi. İnvestisiya siyasəti. Özəlləşdirmə və sahibkarlığın inkişafı. Aqrar və torpaq islahatları. Əhəlinin rifahı və sosial müdafiəsi. Azərbaycan diasporu. Azərbaycan respublikasının xarici siyasətinin əsas istiqamətləri. 2003-cü, 2008-ci və 2013-cü illərdə İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi. Daxili siyasət. Respublikamızın sosial-iqtisadi inkişafı. Xarici siyasət. Mədəni həyat. 44 Günlük Vətən Müharibəsi. Qarabağın yenidən bərpa planları	
		Yoxlama işi (Quiz) 2 Tələbələrə qeyd edilən mövzular əsasında keçiriləcək.	
15		Prezentasiya Qrupu 1 Tələbələrin bir qrupu verilmiş mövzular əsasında təqdimat göstərəcəklər	
		Prezentasiya Qrupu 2 Tələbələrin bir qrupu verilmiş mövzular əsasında təqdimat göstərəcəklər	
Final İmtahanı			

ESSE VƏ TƏQDİMAT MÖVZULARI: qaydalar

1. Təqdimatlar müəllimin müəyyən etdiyi gündə və qrup şəklində keçirilir və vaxt dəyişdirilə bilməz!
2. İki tələbə eyni bir mövzunu hazırlayıb təqdim edə bilməz!
3. Müvafiq tarixdən sonra gətirilən təqdimatlar qəbul olunmur!

Təqdimat mövzuları

1. Ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyyəti dövründə respublikamızın siyasi və sosial-iqtisadi uğurları
2. Azərbaycan Respublikasının prezidenti İlham Əliyevin hakimiyyəti dövründə respublikamızın siyasi və sosial-iqtisadi uğurları
3. Azərbaycan uğrunda I Rusiya-İran müharibəsi
4. Azərbaycan uğrunda II Rusiya-İran müharibəsi
5. Abbasqulu ağa Bakıxanov tarixşünaslığımızın banisi kimi
6. Azərbaycan ərazisində erkən dövlət qurumları (Kuti, Lullubi, Turukki)
7. Azərbaycanın qədim Manna dövləti
8. Atropatena dövləti
9. Albaniya dövləti qədim dövrdə (e.ə. IV-e.-in III əsri)
10. Albaniya dövləti III-VII əsrlərdə (Sasani hakimiyyəti dövrü)
11. Ərəb Xilafətinə qarşı Xürrəmilər hərəkatı
12. Babək Xürrəmdin dövrünün məşhur sərkərdəsi kimi
13. Şirvanşahlar dövləti (IX-XI əsrlər dövrü)
14. Sacilər dövləti
15. Salarilər dövləti
16. Şəddadilər dövləti
17. Rəvvadilər dövləti
18. IX-XI əsrlərdə slavyanların (rusların) Azərbaycanın xəzərsahili vilayətlərinə hücumları
19. XI-XII əsrlərin əzəmətli tarixi memarlıq nümunələri (Xudafərin körpüsü, Gəncə qala qapıları, Möminə Xatun Mavzoleyi, Yusif ibn Küseyir türbəsi, Qız qalası)
20. Eldənizlər dövləti
21. Azərbaycan monqol hücumları dövründə
22. Hülakülər (Elxanilər) dövləti
23. Qaraqoyunlu dövləti
24. Azərbaycan uğrunda Qaraqoyunlu-teymuri müharibələri
25. Ağqoyunlu dövləti
26. Ağqoyunlu-Osmanlı müharibələri
27. Səfəvilər dövləti
28. Səfəvi-Osmanlı müharibələri
29. I Pyotrun Azərbaycanın xəzərsahili vilayətlərinə hücumları

30. Azərbaycan Nadir şah Əfşarın hakimiyyəti dövründə (1736-1747)
31. Qubalı Fətəli xanın Azərbaycanı birləşdirmə siyasəti
32. 1830-cu illərdə Rusiya imperiyası əleyhinə üsyanlar (Car-Balakən, Lənkəran, Quba, Şəki üsyanları)
33. XX əsrin əvvəllərində Rusiya dövlət dumalarında azərbaycanlı deputatların fəaliyyətləri
34. Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin ictimai-siyasi fəaliyyəti
35. Əlimərdan bəy Topçubaşovun ictimai-siyasi fəaliyyəti
36. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti
37. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin xarici siyasəti
38. Azərbaycan I Dünya Müharibəsi dövründə
39. Azərbaycanda çarizmin milli qırğın siyasəti (1905-1906-cı illər)
40. Azərbaycan II Dünya Müharibəsi dövründə
41. 1937-1938-ci illərdə sovet rejiminin xalqımıza qarşı kütləvi repressiyaları
42. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi. Azərbaycana qarşı erməni təcavüzü (1988-1994)
43. Azıx mağarası dünyanın ən qədim insan məskənlərindən biri kimi
44. 2016-cı ilin aprel döyüşləri erməni təcavüzkarlarının darmadağın edilməsi
45. 1920-ci illərdə sovet rejiminə qarşı müqavimət hərəkatı (Gəncə, Qarabağ, Zaqatala, Lənkəran üsyanları)
46. Vətən müharibəsi (II Qarabağ müharibəsi). Azərbaycan torpaqlarının azad edilməsi.